

YERELDEN GENELE SÜREÇ VE KRİZ YÖNETİMİNDE GIDA BANKACILIĞI VE ÖRNEK UYGULAMALAR

**FOOD BANKING AND BEST PRACTICES IN
PROCESS AND CRISIS MANAGEMENT FROM
LOCAL TO GENERAL**

**Adnan ÇİÇEK
Didem DOĞAR**

Atıf Künyesi: Çiçek, A. ve Doğar, D. (2024). Yerelden Genele Süreç ve Kriz Yönetiminde Gıda Bankacılığı ve Örnek Uygulamalar. K. Şahin ve İ. Erol (Eds.), *Gıda, Su Kaybı ve İsrafi* (s. 209-224) içinde. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.

YERELDEN GENELE SÜREÇ VE KRİZ YÖNETİMİNDE GIDA BANKACILIĞI VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Prof. Dr. Adnan ÇİÇEK

Didem DOĞAR

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Özet

Gıda bankacılığı, gıda israfını azaltmak ve yoksullukla mücadele etmek için geliştirilen yeni bir sosyal hizmet modelidir. Uygulama, yaklaşık olarak son 50 yılda hızla yayılım göstermiştir. Türkiye’de ise 2024 yılından sonra çok sayıda gıda bankası kurulmuştur. Başlangıçta sadece gıda yardımlarını içeren uygulamanın kapsamı, zaman içerisinde temizlik, giyecek ve yakacak maddelerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Gıda bankacılığının yaygınlaşmasının nedenleri arasında yoksullara yönelik sosyal politikaların yanında, şirketler tarafından yapılan yardımların vergi indirimine tabi tutulması gelmektedir. Gıda bankacılığı genellikle kentsel alanlarda faaliyet göstermekte olup görece, kentsel ve modern yoksulluk ile mücadelede aktif rol oynamaktadır. Bu alanda faaliyet gösteren gıda bankalarının birbirleri ile ve belediyeler ile iletişim ve irtibatlı olması, mükerrer yardımların önüne geçme açısından önemlidir. Gıda bankacılığında gıda temini, gıdaların güvenliği, saklama ve depolama, lojistik vb. konular, sürdürülebilirliği etkilemektedir. Diğer yandan gıda bankacılığının genellikle belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılması bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Belediyelerin özellikle seçim dönemlerinde gıda yardımlarını artırdığı, bazı sivil toplum kuruluşlarının ise yardım yapılan kişiler ile ilgili seçici davrandıkları bilinen bir gerçektir. Bu nedenle gıda bankacılığı uygulamasında denetim mekanizmasına yönelik yeni düzenlemeler gereksinin olduğu söylenebilir. Bu çalışmada gıda bankacılığına yönelik yerel ve genel uygulamalar Dünya’da ve Türkiye özelinde ele alınıp incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Gıda Bankacılığı, Gelir Dağılımı ve Yoksulluk, Yerel Yönetimler, Türkiye

FOOD BANKING AND BEST PRACTICES IN PROCESS AND CRISIS MANAGEMENT FROM LOCAL TO GENERAL

Prof. Dr. Adnan ÇİÇEK

Didem DOĞAR

Tokat Gaziosmanpaşa University

Absract

Food banking is a new social service model developed to reduce food waste and fight poverty. The practice has spread rapidly in the last 50 years. In Türkiye, many food banks have been established after 2024. The scope of the practice, which initially included only food aid, was expanded over time to include cleaning, clothing and fuel. Among the reasons for the spread of food banking are social policies for the poor, as well as tax deduction for aid provided by companies. Food banking generally operates in urban areas and plays an active role in combating relative, urban and modern poverty. It is important for food banks operating in this field to communicate with each other and with municipalities in terms of repeated aid. In food banking, issues such as food supply, food safety, preservation and storage, logistics etc. affect sustainability. On the other hand, the fact that food banking is generally done by municipalities and non-governmental organizations brings with it some problems. It is a known fact that municipalities increase food aid, especially during election periods, and some non-governmental organizations are selective about the people they aid. For this reason, it can be said that there is a need for new regulations regarding the control mechanism in food banking practice. In this study, local and general practices related to food banking are examined both globally and specifically in Türkiye.

Keywords

Food Banking, Income Distribution and Poverty, Municipalities, Türkiye

Giriş

Günümüzde gelir dağılımındaki çarpıklık önemli boyutlara ulaşmıştır. Dünyanın farklı bölgelerinde devam eden mutlak yoksulluk, aynı ülkede veya kentlerde göreceli yoksulluk şeklinde kendini göstermektedir. Yoksullukla mücadele konusunda zaman içerisinde farklı değişimler yaşanmıştır. Geçmiş dönemlerde yoksullukla mücadele dar kapsamlı ve bireysel olarak sürdürülürken, günümüzde daha çok kamusal boyutta ve kurumsal niteliktedir.

Gıda bankacılığı yoksulluk ile mücadele etmek için geliştirilen yeni bir sosyal hizmet modelidir. Diğer yandan gıda israfını azaltmayı da amaçlayan bir uygulamadır. Gıda bankacılığı, toplumsal dayanışmayı güçlendirmek ve gıda israfını azaltmak amacıyla fazla gıdaların toplanarak ihtiyaç sahiplerine dağıtılması sürecini kapsar. Bu sistem, sosyal yardımların önemli bir parçası haline gelmiş ve ihtiyaç sahiplerine temel gıda maddelerini ulaştırmada kritik bir rol oynamaktadır.

Sosyal devlet ve sosyal belediyeciliğin gereği olarak yoksullukla mücadele, sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve toplumsal refahın artırılması önemlidir. Sosyal devlet, vatandaşlarının sosyal ve ekonomik refahını sağlamak için çeşitli hizmetler ve yardımlar sunan devlet yapısını ifade eder. Gıda bankacılığı, sosyal devletin bu hedeflerine ulaşmasında önemli bir araçtır. Devlet, gıda bankalarını destekleyerek ve düzenleyerek yoksul ve dezavantajlı kesimlere gıda güvenliği sağlamaktadır.

Gıda bankacılığı, ABD’de 1967 yılında başlamış ve 1970’li yıllarda yaygınlaşmıştır. Soraki yıllarda Fransa ve Belçika başta olmak üzere Avrupa’ya ve dünyanın farklı bölgelerine yayılım göstermiştir. Günümüzde ABD ve Avrupa’da birçok gıda bankasının oluşturduğu organizasyonlar söz konusudur.

Türkiye’de gıda bankacılığına yönelik ilk yasal düzenleme 2003 tarih ve 5035 sayılı kanunla gerçekleşmiştir. Daha sonra mülga 2004 tarih ve 5179 sayılı kanunun 3. maddesinde gıda bankası, “Bağışlanan ve üretim fazlası, sağlığa uygun her türlü gıdayı tedarik eden, uygun şartlarda depolayan ve bu ürünleri doğrudan veya farklı yardım kuruluşları vasıtasıyla fakirlere ve doğal afetlerden etkilenenlere ulaştıran ve kar amacı gütmeyen dernek ve vakıfların oluşturduğu organizasyonlar” şeklinde tanımlanmıştır. Gıda bankacılığı sistemi; son kullanma tarihi yaklaşan, paketleme hatası olan, ihtiyaç fazlası nedeniyle değerini kaybeden malların ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması üzerine kurulmuştur.

Bu çalışmada yoksullukla mücadele ve gıda israfını azaltmaya yönelik çabaların birleştiği gıda bankacılığının gelişimi, gerekliliği, sorunları ve bu sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri bir bütünlük içinde ele alınıp incelenmiştir.

Dünyada Gelir Dağılımı ve Yoksulluk

Gelir ile ilgili parametreler, kıtalar ve ülkeler arasında birbirinden uzak değerlere sahiptir. Gelir düzeyi farklılığı, birçok ülkeyi kapsayan bölgesel yoksulluklara neden olmaktadır. Aynı ülkenin farklı bölgeleri arasında değişik gelir düzeylerine rastlamak olağan bir durumdur. Kırsal ve kentsel yerleşimler ile aynı yerleşimin farklı bölgelerinde gelir düzeyi farklılığı söz konusudur. Gelir dağılımı hesaplamasında, nüfusun tamamına ilişkin ortalamalar dikkate alınmaktadır. Gelir dağılımının çarpıklığı ile yoksulluk arasında pozitif yönde bir bağlantı söz konusudur. Gelir dağılımındaki eşitsizlik ne kadar artarsa yoksulluk düzeyi de o kadar artar. Gelir dağılımını belirleyen faktörler ele alınırken yoksulluğu etkileyen faktörler de düşünülmelidir (Aktan ve Vural, 2002).

Yoksulluk, insanlık tarihi boyunca var olan bir olgudur. Günümüzde yoksulluk hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerin ortak problemidir (Gündoğan, 2008). Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde daha çok mutlak yoksulluk, gelişmiş ülkelerde ise genellikle yerel ve kısmi yoksulluk söz konusudur (Devlet Planlama Teşkilatı, 2000). Yoksulluğun çok boyutlu olması, yer ve zamana göre değişmesi tanımlamasını güçleştirmektedir. Yoksulluğu yalnızca beslenme veya ekonomik boyutu ile tanımlamak mümkün değildir. Başka bir deyişle, yoksulluğu ekonomik boyutunun yanı sıra politik, kültürel, sosyal boyutlarını da hesaba katarak tanımlamak gerekmektedir (Aydın ve Türgan, 2011).

Yoksulluğun tanımına ve ölçümüne yönelik farklı yaklaşımlar vardır. Gelir yaklaşımında temel tüketim ihtiyaçlarının karşılanması dikkate alınmaktadır. İnsani gelişme yaklaşımında kişi başına gelirin yanı sıra eğitim ve sağlık gibi değişkenler de dikkate alınmaktadır. Diğer yandan bireyin kendisini ne kadar yoksul gördüğünü esas alan yaklaşım, bireyin yaşam koşulları, gelir dalgalanmaları, toplumdan dışlanmışlık, siyasi güç yetersizliği gibi sorunları içermektedir (Şenses, 2001). Genel olarak ifade etmek gerekirse yoksulluk, insanların asgari ihtiyaçlarını karşılaması için yeterli gelirin olmaması şeklinde ifade edilebilir. Barınma ve gıda gibi en temel ihtiyaçlarını karşılarlarken, yaşadığı çevrenin gerisinde kaldığı durumlar şeklinde geniş kapsamlı yoksulluk tanımları yapılabilmektedir (Üzümcü ve Korkat, 2014).

Özetle olarak yoksulluk, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamaması, çeşitli mal ve hizmetlerden yoksun olmasıdır. Gelir düzeyine göre mutlak ve göreceli yoksulluk, yerleşim yerlerine göre kırsal ve kentsel yoksulluk, zamana göre ise geleneksel ve modern yoksulluk kavramları söz konusudur.

Mutlak yoksulluk tanımlanırken kişilerin veya hanelerin gıda ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamama durumu dikkate alınmaktadır. Gıda ihtiyaçlarının karşılanması ile birlikte, günlük alınması gereken kalori miktarının da dikkate alınması gerekir. Bireylerin, toplumun genel refah düzeyinin gerisinde kalması durumu “göreceli yoksulluk” olarak tanımlanmaktadır. Gelir ve harcamalarının, toplumun refah düzeyinin belirli bir sınırının altında olan bireyler göreceli olarak yoksuldur (Ensari, 2010). Temel ihtiyaçlarını karşılayan kişilerin, toplumun gerisinde kalması, sosyal açıdan yetersiz olması göreceli yoksulluk ile açıklanmaktadır (Üzümcü ve Korkat, 2014). Göreceli yoksulluk ülkelerin tüketim alışkanlıkları ile ilgili olup ülkelere, bölgelere ve çevrelere değişmektedir.

Yoksulluk ile ilgili diğer önemli bir kavram da kentsel ve kırsal yoksulluktur. Kentsel alanlarda kişi başına gelir düzeyi kırsal alanlara göre daha yüksektir. Kırsal alanlardaki dayanışma ve yardımseverlik duygusu kentsel alanlardan daha yüksektir. Bunun yanında kentsel alanlardaki yoksulların sosyal yardımlara ulaşması daha kolaydır ve kırsal alanlardaki yoksullar ise kentlere göç ederler (Kartal ve Demirhan, 2014). Türkiye, 1950’li yıllardan sonra kırsal kesimlerdeki genelde yoksul olan kişilerin daha iyi bir yaşam umuduyla kentlere göçüyle karşılaşmıştır. Göç edenlerin bir kısmı belli bir refah seviyesini yakalamışken, bir bölümü ise kırsal yoksulluktan kentsel yoksulluğa terfi etmişlerdir.

Zamana göre yoksulluk modern veya yeni yoksulluk olarak isimlendirilmektedir. Modern yoksulluk, temel ve ikincil ihtiyaçları karşılamak için düzenli ve iyi bir gelire sahip olmak gerektiğini ifade eder. Modern yoksullar yokluğa karşı değil, varlığa veya ona sahip olan zenginliğe karşı savunmasız ve umutsuzdurlar (Yusufoğlu, 2021).

Sosyal Devlet-Sosyal Belediyecilik ve Yoksulluk

Yoksullukla mücadele konusunda zaman içerisinde farklı değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Geçmiş yıllarda daha çok yerel ortamlarda ve mikro ölçekte yoksullukla mücadele edilirken, günümüzde kamusal düzeyde ve makro ölçekte mücadele edilmektedir. Geçmiş yıllarda yoksullukla mücadele daha çok din eksenli bir uğraşı alanı olmuş, yoksulluk sorunu bireysel yardımlar ve çeşitli vakıflar aracılığıyla çözülmeye çalışılmıştır (Yusufoğlu, 2021).

Sosyal devlet ve sosyal belediyeciliğin temel hedefleri arasında yoksullukla mücadele, sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve toplumsal refahın artırılması yer alır. Sosyal devlet, vatandaşlarının sosyal ve ekonomik refahını sağlamak için çeşitli hizmetler ve yardımlar sunan devlet yapısını ifade eder. Gıda bankacılığı, sosyal devletin bu hedeflerine ulaşmasında önemli bir araçtır. Devlet, gıda bankalarını destekleyerek ve düzenleyerek yoksul ve dezavantajlı kesimlere gıda güvenliği sağlamaktadır (Smith, 2020).

Kamu idaresinin sosyal devlet anlayışı sosyal siyaset ile açıklanmaktadır. Sosyal siyaset, çeşitli açılardan mağdur olan kesimlerin durumlarını iyileştirmek için uygun politikalar geliştirerek, sosyal refahı sağlamayı ve eşit şekilde yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. Sosyal belediyecilik ise yerel yönetimlerin, vatandaşlarının sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam kalitelerini artırmak amacıyla çeşitli hizmetler ve yardımlar sunması anlamına gelmektedir. Sosyal belediyecilik, yerel düzeyde sosyal adaleti sağlamak ve toplumsal dayanışmayı güçlendirmek için belediyelerin aktif rol oynamasını gerektirir (Merrien, 2013). Devlet, ulusal düzeyde politika ve düzenlemeler ile gıda bankalarının işleyişini desteklerken, belediyeler yerel düzeyde bu politikaların uygulanmasını sağlar. Bu etkileşim, gıda yardımlarının daha geniş kitlelere ulaşmasını ve sosyal yardım hizmetlerinin etkinliğinin artmasını sağlar (Johnson, 2022).

Yoksulluğun giderilmesinde ve yoksulluğa yaklaşımda hayırseverlik ile sosyal devlet anlayışını birbirinden ayırtmak gerekir. Hayırseverlik yoksullukla mücadele konusunda devletin yükünü hafifletmektedir. Hayırseverlik hemen hemen bütün dinlerde yer alan bir kavramdır. Hayırseverlik dinsel bir olgu iken yardımseverlik ve insanseverlik kavramı insan sevgisini ifade etmektedir. İnsanseverlik ise yoksulluğa karşı önlem almayı, sadaka vermek yerine iş alanları sağlayarak geliri artırmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle sosyal politika anlayışı, sadece hayırseverlik ve yardımseverlik ahlakına dönüştüğünde sosyal politikalar da ayni ve nakdi yardım paketlerine dönüşmektedir. Günümüzde sosyal politikalar denildiğinde ilk akla gelen konu sosyal yardımlardır. Sosyal yardımlar ile ilgili birçok ülkede oluşturulan fonlar bu durumun en önemli göstergesidir. Bu konuda Bolivya'da Acil Sosyal Fon, Zambiya'da Sosyal Yenileme Fonu, Honduras'ta Sosyal Yatırım Fonu, Brezilya'da Acil Toplumsal İhtiyaçlar Fonu, Tunus'ta İş ve Eğitim Fonu sosyal yardım fonlarına örnek verilebilir. Türkiye'de sosyal yardımların devlet eli ile yürütüldüğü kurumsal yapılanmaların başında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Vakıflar Genel Müdürlüğü, SHÇEK ve belediyeler gelmektedir. Bu kurum ve kuruluşların sosyal yardım faaliyetlerini farklı şekillerde sürdürdüğü görülmektedir.

Türkiye'de 2003 yılından itibaren gıda bankacılığına yönelik yapılan yasal düzenlemeler ile STK ve belediyelerin bu konudaki çalışmaları ivme kazanmıştır. Sosyal belediyecilik uygulamaları içinde gıda bankacılığı önemli bir yere sahiptir. Belediyeler, gıda bankaları ile iş birliği yaparak yerel düzeyde gıda yardımlarını organize etmektedir. Bu iş birliği, belediyelerin sosyal yardım hizmetlerini

daha etkin ve verimli bir şekilde sunmasına olanak tanır. Ancak Türkiye'deki belediyelerin gıda bankacılığı faaliyetlerinin yeni başladığını söylemek haksızlık olur. Birçok belediyenin gıda uygulamasının başladığı yıllardan önce farklı isimlerle (hayır çarşısı, sosyal market, aşevi vs.) aynı faaliyetleri yürüttüğü bilinmektedir.

Belediyelerin yoksullukla mücadele konusunda uygulamaya koydukları çözümlerden birisi de gıda bankacılığıdır. Bu konuda 5393 sayılı yasanın 60. maddesinde “dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizlerle, özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” belediyenin bütçesinden yapılabilmektedir. Şehirlerin sosyo-ekonomik yapıları birbirinden farklıdır ve bunun tespitini de en iyi belediyeler ile sivil toplum örgütleri yapabilir. Belediyeler gelir düzeyi düşük olan yoksullara yönelik olarak, gıda ve yakacak, ekmek ve sıcak yemek, giyim ve ev eşyas, kırtasiye ve nakdi yardım gibi sosyal hizmet uygulamalarını yürütmektedirler. Diğer yandan asker, şehit ve gazi ailelerine sosyal yardım ve destekte bulunmaktadır. Karşılıksız olarak sunulan bu hizmetlerin yoksul olan kişilere etkin şekilde ulaştırılmasında, belediyelerin katkıları oldukça fazladır. Bunun yanında belediye imkanlarının yanı sıra yerel imkânların harekete geçirilmesinde belediyeler önemli bir rol oynamaktadırlar. Diğer yandan sivil toplum kuruluşlarının bu tür faaliyetlere katılımının sağlanmasına ve iş birliği yapılmasına öncülük etmektedirler. Bu uygulamaların en önemli örneklerinden birini son yıllarda sayıları her geçen gün artan gıda bankaları gelmektedir.

Gıda Bankacılığı ve Gelişimi

Gıda bankacılığı gıda yardımıyla ilişkili olup, gıda yardımları da doğrudan yiyecek, gıda kuponu veya nakit yardımı gibi yollarla gerçekleştirilmektedir. Gıda bankacılığının ortaya çıkmasında yoksul kesimlere yönelik sosyal politikalar kadar, israfı azaltmaya yönelik düşüncelerin de etkisi olmuştur. Gıda kaybı, arz zinciri aşamalarındaki miktarsal azalmaları ve kalite kayıplarını ifade etmektedir. Gıda kayıpları; üretim, hasat, harman, depolama, işleme, dağıtım ve tüketim süreçlerinde söz konusu olabilmektedir (Parfitt ve ark., 2010; Lipinski ve ark., 2013; Demirbaş ve ark., 2017).

Gıda bankacılığı, gıda israfını azaltmak ve yoksullukla mücadele etmek için geliştirilen yeni bir sosyal hizmet modelidir. Bu uygulama, son 50 yılda hızla yayılmış ve milyonlarca insanın temel gıda ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olmuştur. Gıda bankacılığı sisteminin dünya genelinde hükümetlerce desteklenen, geniş kitlelerce kabul gören bir yapı olmasının nedenleri çalışmada 5 başlık altında toplanmıştır. Bunlar; israfın önlenmesi, açlığa ve yoksulluğa son verilmesi, yardım yapanlara devlet teşvikleri sağlanması, sosyal sorumluluk ve BM sürdürülebilir kalkınma amaçlarına destek olarak sayılabilir (Direk ve ark., 2022).

Gıda bankacılığı, ABD’de 1967 yılında başlamış ve 1970’li yıllarda yaygınlaşmıştır. Söz konusu ülkede yer alan gıda bankaları “America’s Second Harvest” adı altında bir çatıda toplanmış, 2008 yılında ise adını “Feeding America” olarak değiştirmiştir (Feeding America, 2014). Günümüzde ABD’de 32 ülkeden 792 gıda bankasının üye olduğu “Gıda Bankacıları Birliği” bulunmakta ve her yıl dünyadaki gıda bankalarını “Gıda Bankası Forumu”nda bir araya getirmektedir (TBMM, 2018).

Avrupa’da gıda bankacılığı uygulaması ilk olarak 1984 yılında Fransa’da başlamıştır. Fransa’da 1986 yılında kurulan Gıda Bankaları Federasyonu’nun 29 AB ülkesinde 265 üyesi bulunmaktadır (TBMM, 2018). Fransa’da 2016 yılında yürürlüğe giren bir yasa ile süpermarketlerin gıda

israfını azaltmak amacıyla artık yiyecekleri bağışlaması zorunlu hale getirilmiştir. Avrupa'da gıda israfını önlemek amacıyla ikinci gıda bankası Belçika'da kurulmuştur. 1986 yılında da Avrupa Gıda Bankaları Federasyonu (The European Federation of Foodbanks, FEBA) oluşturulmuştur. Federasyonda 247 gıda bankası yer almaktadır. Kanada'da Food Banks Canada, ülke genelinde gıda bankalarını koordine eder ve destekler. İngiltere'de Trussell Trust gibi organizasyonlar, geniş bir ağ üzerinden faaliyet göstererek milyonlarca insana yardım etmektedir.

Asya'da gıda bankacılığı, farklı ülkelerde hızla büyümektedir. Hindistan'da, The India Food Banking Network, ülke genelinde önemli bir etki yaratmaktadır. Japonya'da Second Harvest Japan gibi organizasyonlar, gıda bankacılığı alanında önde gelen kurumlardır. Afrika'da ise gıda bankacılığı daha yeni bir kavram olmasına rağmen, Güney Afrika'da Food Forward SA gibi kuruluşlar, kıtada gıda güvenliği ve beslenme sorunlarıyla mücadele etmektedir.

Global FoodBanking Network (GFN), dünya genelindeki gıda bankalarını bir araya getiren ve destekleyen küresel bir ağıdır. GFN, farklı ülkelerdeki gıda bankaları arasında bilgi ve kaynak paylaşımını teşvik etmekte, kapasite geliştirme programları düzenlemekte ve gıda bankacılığının etkinliğini artırmayı hedeflemektedir.

Türkiye'de Gıda Bankacılığı Uygulamaları

Türkiye'de gıda bankacılığına yönelik ilk düzenleme 2003 tarih ve 5035 sayılı kanunla gerçekleşmiştir. "Gelir Vergisi Kanunu" ve "Katma Değer Vergisi Kanunu"nda değişiklik yapılarak, gıda bankacılığı kapsamındaki bağışlar gelir vergisi açısından indirim tabi tutulmuş ve KDV istisnası kapsamına alınmıştır. Kurumlar vergisine tabi gelirin hesaplanmasında gelir vergisi kanunundaki hesap usulü esas alındığından, gıda bankacılığı kapsamında yapılan bağışlar kurumlar vergisi açısından da gelir indirimine tabi tutulmaktadır (Kala, 2020). 5035 sayılı kanun ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 40 ve 89. maddelerinde yapılan değişikliklerle, gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara bağışlanan gıdaların maliyet bedellerinin bağışı yapanlar tarafından gelir vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılabilmesi imkânı sağlanmıştır. Ayrıca Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17. maddesinde yapılan değişiklikle söz konusu teslimler Katma Değer Vergisinden istisna edilmiştir. Daha sonra 2004 yılında 5281 sayılı kanunla yapılan değişiklikle istisna kapsamına temizlik, giyecek ve yakacak maddeleri de eklenmiştir.

Türkiye'de gıda bankası sisteminde yer alan kuruluşların bazı sorumlulukları bulunmaktadır. Yapılan bağışların sağlık açısından uygun ve güvenilir olması gerekmektedir. Bu nedenle son kullanma tarihi yaklaşmış veya geçmiş olan ürünler kabul edilmemektedir. Toplanan bağışların uygun şartlarda depolanması ve nakledilmesi gerekmektedir. Bağışların ücret karşılığı dağıtılması, üçüncü kişilere satılması, ürünlerden kâr sağlanması ve komisyon istenmesi yasaktır. Yapılan bağışların mutlaka faturalandırılması istenmekte olup, faturasız ve irsaliyesiz mallar kabul edilmemektedir. Yardım edilen kişilerin ihtiyaç sahipleri olması ve ihtiyaç sahipleri arasında yaş, cinsiyet, din, dil, medeni durum veya etnik köken ayrımı yapılmaması gerekmektedir. Gıda bankasına destek olan dernek ya da vakıfların yöneticilerine, üyelerine, çalışanlarına veya bu kişilerin yakınlarına bağış yapılmamaktadır. Bağışların dağıtımında bireylerin onurunun zedelenmesine izin verilememesi gerekmektedir. Ayrıca yapılan bağışların uygun bir şekilde dağıtıldığı, üçüncü kişilere satılmadığı veya başka bir yolla piyasaya verilmediği düzenli olarak denetlenmektedir.

Türkiye’de gıda bankacılığı ilk olarak, Türkiye İsrافی Önleme Vakfının katkılarıyla Diyarbakır ilinde 2004 tarihinde başlamış ve Diyarbakır Gıda Bankası kurulmuştur. Daha sonra Konya ve Gaziantep illerinde gıda bankaları kurulduğu bildirilmektedir (Akgül, 2004). Bu tarihlerden sonra birçok dernek ve vakıf gıda bankacılığı yapmaya başlamıştır (Eren, 2012). 2015 yılına gelindiğine Türkiye’de 126 derneğin gıda bankacılığı faaliyetinde bulunduğu bildirilmiştir (TBMM, 2018). Çuhadar (2017) tarafından yapılan çalışmada 2016 yılı itibariyle 22 vakfın gıda bankacılığı yaptığı ifade edilmektedir. Türkiye’de 66 gıda bankası ile gıda ürünlerinin ihtiyacı olanlara düzenli ve sağlıklı bir şekilde ulaştırılması sağlanmaktadır (Demirbaş, 2018). Özellikle “Temel İhtiyaç Derneği” gıda bankacılığı konusunda aktif rol oynayarak öncü bir kuruluş olarak dikkat çekmektedir (TBMM, 2018). Bu kuruluş ‘The Global Food Banking Network’ organizasyonunun Türkiye’deki tek üyesidir. Günümüzde 2024 yılı itibariyle ülkemizde kaç adet gıda bankası olduğuna ilişkin sağlıklı bir veriye ulaşılamamıştır. Kayıtlı gıda bankalarının yanında birçok belediyenin farklı isimler altında bu uygulamanın içinde olduğu bilinmektedir.

Gıda Bankacılığının Gerekliği ve Sorunlar

Gıda bankacılığı, toplumsal dayanışmayı güçlendirmek ve gıda israfını azaltmak amacıyla fazla gıdaların toplanarak ihtiyaç sahiplerine dağıtılması sürecini kapsar. Bu sistem, sosyal yardımların önemli bir parçası haline gelmiş ve ihtiyaç sahiplerine temel gıda maddelerini ulaştırmada kritik bir rol oynamaktadır. Gıda bankacılığı, toplumun en kırılgan kesimlerine gıda güvenliği sağlamada hayati bir rol oynar.

Gıda güvenliği, herkesin sağlıklı, besleyici ve yeterli gıdaya erişimini ifade eder (FAO, 2019). Gıda bankaları, perakendecilerden, üreticilerden ve bireylerden topladıkları gıdaları ihtiyaç sahiplerine ulaştırarak bu güvenliği sağlamaya yardımcı olur. Gıda bankaları, yoksulluk sınırının altında yaşayan bireylerin temel gıda ihtiyaçlarını karşılayarak yoksulluğun etkilerini azaltır. Yapılan araştırmalar, gıda bankacılığı sayesinde yoksul ailelerin gıda harcamalarında tasarruf sağladığını ve bu tasarrufun diğer temel ihtiyaçlarına yönlendirilebildiğini göstermektedir (Smith, 2020). Gıda bankacılığı, beslenme yetersizliklerini gidermeye yönelik önemli bir araçtır. Özellikle çocuklar, yaşlılar ve kronik hastalığı olan bireyler için düzenli ve dengeli beslenme büyük önem taşır. Gıda bankaları, sağlıklı ve besleyici gıdaları temin ederek bu kesimlerin beslenme ihtiyaçlarını karşılar (Jones, 2019). Gıda bankacılığı, sosyal adaleti ve toplumsal dayanışmayı teşvik eder. Bu sistem, toplumun farklı kesimlerinden gelen gıda bağışlarını ihtiyaç sahiplerine ulaştırarak sosyal sorumluluk bilincini artırır (Johnson, 2022). Ayrıca, gönüllülerin katılımı, toplumda dayanışma duygusunu pekiştirir.

Gıda bankacılığının etkinliği, toplama ve dağıtım süreçlerinin verimliliğine bağlıdır. Gıda bankaları, genellikle geniş lojistik ağlara sahip olup, taze gıdaların hızlı ve güvenli bir şekilde dağıtılmasını sağlar. Ancak, soğuk zincirin korunması ve dağıtım süreçlerindeki aksaklıklar önemli zorluklar arasında yer alır (Brown, 2021).

Toplanan gıdaların güvenliği ve kalitesi, gıda bankacılığı için kritik öneme sahiptir. Bağışlanan gıdaların sağlık standartlarına uygun olması ve uygun koşullarda saklanması gerekmektedir. Gıda bankaları, bu konuda titiz bir denetim ve kontrol mekanizması işletir (Clark, 2019).

Gıda bankalarının sürdürülebilir bir şekilde faaliyet göstermesi için düzenli finansal desteklere ihtiyaç vardır. Bağışların istikrarsız olması, gıda bankalarının operasyonlarını sürekli kılmak için ek kaynaklar arayışına girmesine neden olmaktadır. Bu durum, özellikle ekonomik kriz dönemlerinde daha belirgin hale gelmektedir (White, 2018).

Gıda bankacılığında bir takım sorunlar ve zorluklar bulunmaktadır. Toplanan gıdaların talebi karşılayamaması nedeniyle, fakirlere dağıtılan gıdalar beslenme ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır (Irwin ve ark., 2007). Dolayısıyla bu durum dağıtılacak gıda çeşitlerine sınırlama getirme, gıda miktarını azaltma, hatta talepleri reddetme sonuçlarını doğurmaktadır (Tarasuk ve ark., 2014). Bazı durumlarda ise bağışlanan gıdaların kalitesi düşmekte ve gıda güvenliği açısından sıkıntılı olan ürünler tüketilememektedir (Teron ve Tarasuk, 1999).

Bazı yoksullar için gıda bankalarından yardım almak aşağılanma duygusu ve korkusu hissi vermekte ve kişiler gıda desteğine başvurmayı, çaresiz kalana kadar ertelemektedirler (Caraher ve ark., 2014). Ayrıca ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesinde subjektif kriterlerin dikkate alınması ve yardımların gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşamadığı belirtilmektedir (Özden, 2019). Bunların dışında gıda kolilerinde, besinsel kalite ile ilgili düzenlemelerin olmamasının ayrı bir sorun olduğu belirtilmektedir (Handforth ve ark., 2013).

Gıda bankalarının yaptığı yardımlar genellikle üretiminde çok fazla sorun yaşanmayan ve kasikleşmiş ürünlerden oluşmaktadır. Bunlar genellikle makarna, un, şeker, yağ vb. ürünlerdir. Kalorisi yüksek ve besinsel değeri fazla olan depolanması zor ve bağış az gıdaların, gıda bankalarında yeterince bulunmaması başka bir sorundur (Irwin ve ark., 2007). Bunun tam tersine kalorisi yüksek olan şekerli ve atıştırmalık gıdaların kolilerde çok fazla yer alması obezite, diyabet ve kalp hastalığı riskini artırmaktadır (Ross ve ark., 2013).

Gıda kolilerinin ihtiyaç sahiplerine araçlarla ulaştırılması durumunda hızlı bozulan gıdalar zaman kısıtlamalarına neden olmakta ve dağıtım planlamasında sorunlar yaşanmaktadır (Davis ve ark., 2014). Diğer bir sorun ise gıda kolisi dağıtımı, çalışabilecek durumdaki kişilerin çalışma isteğini azaltmakta ve tembelliğe itmektir (Özden, 2019).

Gıda bankacılığı açısından diğer önemli bir sorun da klientalizmdir. Klientalizm yerel ve genel siyasal otorite sahiplerinin, iktidarlarını sürdürebilmek amacıyla ayni ve nakdi yardımları kullanma eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde kamu kaynaklarının oy toplama aracı olarak kullanılması bu duruma işaret etmektedir (Çuhadar, 2017).

Sonuç ve Öneriler

Gıda bankacılığı, sosyal devlet ve sosyal belediyecilik kavramlarının somut bir uygulama alanıdır ve bu sistem, yoksullukla mücadele, sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Devlet ve belediyelerin gıda bankaları ile iş birliği yaparak sundukları hizmetler, sosyal yardım politikalarının etkinliğini artırır ve toplumun en kırılgan kesimlerine ulaşarak onların yaşam kalitesini yükseltir. Gelecekte yapılacak çalışmalar ve politikalar, gıda bankacılığının sosyal devlet ve sosyal belediyecilik çerçevesinde daha da güçlendirilmesini sağlamalıdır.

Gıda bankacılığı uygulamasında mükerrer yardımların önlenmesi ve gerçek ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi için güvenilir bir veri tabanı oluşturulmalıdır. Günümüzde hem belediyelerden, hem ilgili bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlardan, hem de sivil toplum kuruluşlarından yardım alan ihtiyaç sahipleri bulunmaktadır. Ayrıca hayırsever kişilerin düzenli ve yılın belirli dönemlerinde yaptığı yardımlar söz konusudur ve bu yardımlar genellikle gıda kolisi şeklindedir. Bu nedenle ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi amacıyla, gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşların iş birliği içinde olmaları gerekmektedir.

Gıda bankalarının işlevselliği açısından nakliye imkanlarının ve depolama kapasitesinin artırılması ve buna paralel olarak kalifiye eleman çalıştırılması önemlidir. Gıda bağış yapanların teşvik ettirilmesi ve bu konuda sürekliliğin sağlanmasının yanında, gıda bağış ve avatajları konusunda bilgilendirme faaliyetlerine ağırlık verilmelidir. Gıda bankalarına bağışlanan gıdalardaki olası problemlerden bağışlayanların sorumlu olmayacağına ilişkin düzenlemeler, gıda bağışlarını artıracak ve şirketlerin imajlarını korumasına katkı sağlayacaktır.

Yoksullara yardım konusu hayırseverliğin ötesinde, insan hakkı olarak değerlendirilmelidir. Yerel ve genel siyasi otoritenin iktidarda kalmayı sağlamak amacıyla aynı ve nakdi yardım yapma eğilimi, bazı dönemlerde olağanüstü artışlar göstermektedir. Özellikle seçim dönemlerinde gıda ve diğer yardımlar oy toplama aracı olarak görülmektedir. İtaat etme ve boyun eğme kültürü ile bağımlılık duyguları üzerine inşa edilen yardımlar, toplumsal gelişmenin önündeki en büyük engeldir. Bu nedenle gıda yardımları ve sosyal harcamaların, özellikle yerel yönetim bütçeleri ile ilişkilendirilerek yasal düzenlemeler yapılmasına gereksinim vardır.

Kaynaklar / References

- Akgül, A. (2004). Açlığın Önlenmesinde Gıda Bankacılığı. *Türkiye İsrarı Önleme Vakfı Türkiye'nin Sorunlarına Çözüm Serisi*, 12, 1-40.
- Aktan, Ç. C. ve Vural, İ. Y. (2002), *Makroekonomik politikalar, gelir dağılımı ve yoksulluk, yoksullukla mücadele stratejileri*. Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Aydın, M. ve Türgan, T. (2011). Yoksullukla mücadelede vergi politikası ve Türkiye. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 249-274.
- Brown, T. (2021). Challenges in food banking: Ensuring sustainability and effectiveness. *Journal of Social Welfare*, 35(4), 123-135.
- Caraher, M., Cavicchi, A., Van der Horst, H., Pascucci, S. ve Bol, W. (2014). The “dark side” of food banks? exploring emotional responses of food bank receivers in the Netherlands. *British Food Journal*, 116(9), 1506-1520.
- Clark, M. (2019). Food safety and quality in food banks: Best practices and challenges. *Journal of Community Health*, 55(2), 205-219.
- Çuhadar, S.G. (2017). Sosyal politika ile klientalizm ilişkisi: Gıda bankacılığı üzerinden bir değerlendirme. *Çalışma ve Toplum*, 53(2), 681-703.
- Davis, L. B., Sengul, I., Ivy, J. S., Brock, L. G. ve Miles, L. (2014). Scheduling food bank collections and deliveries to ensure food safety and improve access. *Socio-Economic Planning Sciences*, 48(3), 175-188.
- Demirbaş, N., Niyaz, Ö. C. ve Apaydın, Y. M. (2017). An evaluation on problems within food supply chain in Turkey in terms of Food Losses and Waste, *IBANESS*, Edirne, March 04-05, 2017.
- Demirbaş, N. (2018). Dünyada ve Türkiye’de gıda ısrafını önleme çalışmalarının değerlendirilmesi, VIII. IBANESS Congress Series – Plovdiv / Bulgaria.
- DPT. (2000). Devlet planlama teşkilatı. http://www.dapaturk.com/pub/yoksullukla_mucadele.pdf adresinden 03.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- Ensari, S. (2010). TÜİK’in yoksulluk analizleri üzerine. *Maliye ve Finans Yazıları*, 1(87), 9-15.
- Eren, M. (2012). Fakirlere yardım etmek maksadıyla kurulan gıda bankacılığının vergisel boyutu ve muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm*, Temmuz Ağustos, 229-252.
- Direk, M., Serçemeli, G. ve Boran, F. (2022). *Dünyada ve Türkiye’de gıda bankacılığı*. 1st International Conference on Sustainable Ecological Agriculture (1st ICSEA) March 8-10, 2022, Konya, Türkiye.
- FAO. (2019). *Food and Agriculture Organization*. Food security and nutrition in the world.
- FAO. (2019). *Food and Agriculture Organization*. Dünyada gıda güvenliği ve beslenme durumu-2019. <http://www.fao.org/3/ca5249tr/ca5249tr.pdf> , adresinden 05.09.2020 tarihinde alınmıştır.
- Feeding America. (2020). *Annual Report*. Feeding America Publications.
- Jones, L. (2019). Nutrition and Health Outcomes of Food Bank Beneficiaries. *Journal of Public Health*, 32(3), 345-360.
- Gündoğan, N. (2008). Türkiye’de yoksulluk ve yoksullukla mücadele. *Ankara Sanayi Odası*, s.49.
- Handforth, B., Hennink, M. ve Schwartz, M. B. (2013). A qualitative study of nutrition-based initiatives at selected food banks in the feeding America network. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 113(3), 411-415.

- Irwin, J. D., Ng, V. K., Rush, T. J., Nguyen, C. ve He, M. (2007). Can food banks sustain nutrient requirements? *Canadian Journal of Public Health*, 98(1), 17-20.
- Johnson, R. (2022). Social justice and community engagement in food distribution. *Social Policy Review*, 27(4), 145-160.
- Jones, L. (2019). Nutrition and health outcomes of food bank beneficiaries. *Journal of Public Health*, 32(3), 345-360.
- Kartal, N. ve Demirhan, Y. (2014). Türkiye’de kentsel yoksulluğun kırsal nedenleri ve çözüm önerileri üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 135-154.
- Lipinski, B., Hanson, C., Lomax, J., Kitinoja, L., Waite, R. ve Searchinger, T. (2013). *Reducing food loss and waste*. Working Paper, Installment 2 of Creating a Sustainable Food Future. Washington, DC: World Resources Institute. Available online at <http://www.worldresourcesreport.org>.
- Merrien, F. X. (2013). Social municipalism: Local solutions for social inclusion. *Journal of Urban Affairs*, 35(2), 123-137.
- Özden, E. (2019). Vergi avantajları boyutuyla gıda bankacılığı sistemi. *Mali Çözüm*, 29, 123-143.
- Parfitt, J., Barthel, M. ve Macnaughton, S. (2010). Food waste within food supply chains: Quantification and potential for change to 2050. *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 365, 3065-3081.
- Ross, M., Campbell, E. C. ve Webb, K. L. (2013). Recent trends in the nutritional quality of food banks’ food and beverage inventory: Case studies of six California food banks. *Journal of Hunger & Environmental Nutrition*, 8(3), 294-309.
- Şenses, F. (2001). Küreselleşmenin öteki yüzü yoksulluk. *İletişim Yayınları*.
- Smith, A. (2020). The Impact of Food Banks on Poverty Reduction. *International Journal of Social Policy*, 45(2), 67-89.
- Tarasuk, V., Dachner, N., Hamelin, A. M., Ostry, A., Williams, P., Bosckei, E., Poland, B. ve Raine, K. (2014). A survey of food bank operations in five Canadian cities. *BMC Public Health*, 14(1), 1234.
- TBMM Dilekçe Komisyonu (TBMMMDK) Genel Kurul Kararı (2018). Gıda Bankacılığı Uygulamasının Araştırılması ve Yaygınlaştırılması Hakkında Karar, Genel Kurul karar tarih/ no 8 Mayıs 2018/20, <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/dilekce/belge/kararlar/d26/gkctetvel20.pdf> adresinden 12.10.2019 tarihinde alınmıştır.
- TBMM. (2018). Türkiye Büyük Millet Meclisi. Genel kurul karar cetveli. 20, 1-132.
- Teron, A. C. ve Tarasuk, V. S. (1999). Charitable food assistance: What are food bank users receiving? *Canadian Journal of Public Health/Revue Canadienne de Sante’e Publique*, 90(6), 382-384.
- Üzümcü, A. ve Korkat, M. (2014). Türkiye’de gelir dağılımı adaletsizliği ve yoksullukla mücadelede sosyal yardımların gelişimi (2003-2012). *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(8), 135-166.
- White, K. (2018). Economic challenges and sustainability of food banks. *Economic Review*, 62(1), 89-105.
- Yusufoğlu, Ö. Ş. (2021). Yoksullukla Mücadelede yerel yönetimlerin rolü: Elâzığ belediyesi hayır çarşısı örneği, *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)*, 8(15).

Yazarlar Hakkında / About Authors

Prof. Dr. Adnan ÇİÇEK | Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
adnan.cicek[at]gop.edu.tr | ORCID: 0000-0002-2671-1439

1964 yılında Tokat ili Niksar ilçesinde doğdu. 1979 yılında Tokat GOP Lisesi'nden mezun olduktan sonra aynı yıl Adana Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesini kazandı. 1984 yılında mezun oldu ve aynı yıl Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tokat Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı. Aynı zamanda 1984 yılında Adana Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı'nda yüksek lisansa başladı ve 1987 yılında mezun oldu. Aynı anabilim dalında 1990 yılında doktorasını tamamladı ve 1991 yılında Yardımcı Doç. Dr. olarak çalışmaya başladı. 1997 yılında Tarımsal Üretim Ekonomisi bilim alanında Doçent oldu. 2004 yılında Mahalli İdareler seçimlerinde Tokat Belediye Başkanı seçildi ve 2 dönem belediye başkanlığı görevinde bulundu. 2014 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'ne Prof. Dr. olarak atandı ve halen aynı görevine devam etmektedir. Yazarın yüzden fazla ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış makalesi bulunmaktadır. Ayrıca çok sayıda projede yürütücü ve araştırmacı olarak görev aldı. Yabancı dili ingilizcedir.

Prof. Dr. Adnan ÇİÇEK | Tokat Gaziosmanpaşa University
adnan.cicek[at]gop.edu.tr | ORCID: 0000-0002-2671-1439

Born in 1964 in Niksar, Tokat province. Completed his secondary education at Tokat GOP High School in 1979. The same year, he was admitted to the Faculty of Agriculture at Çukurova University in Adana, from which he graduated in 1984. Immediately following his graduation, he commenced his academic career as a Research Assistant in the Department of Agricultural Economics at the Faculty of Agriculture, Tokat, under Sivas Cumhuriyet University. Concurrently, in 1984, he enrolled in a Master's program in the Department of Agricultural Economics at the Institute of Science, Çukurova University, completing it in 1987. He further pursued his doctoral studies in the same department, earning his Ph.D. in 1990. In 1991, he was appointed as an Assistant Professor. By 1997, he attained the rank of Associate Professor in the field of Agricultural Production Economics. In 2004, he was elected as the Mayor of Tokat during the Local Government elections, a position he held for two consecutive terms. In 2014, he was appointed as a Professor in the Department of Agricultural Economics at the Faculty of Agriculture, Tokat Gaziosmanpaşa University, where he continues to serve. His academic contributions include over one hundred articles published in national and international journals. Furthermore, he has participated in numerous projects in roles ranging from principal investigator to researcher. He is proficient in English.

Didem DOĞAR | Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
dogardidem[at]gmail.com | ORCID: 0000-0003-0330-255X

1996 yılında Adıyaman'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Adıyamanda tamamladı. Lisans eğitimini 2018 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü'nde, yüksek lisans eğitimini ise 2021 yılında yine aynı üniversitede Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı'nda tamamladı. Yüksek lisans tezinde "Et ve Süt Kurumunun anlaşmalı et satışının tüketiciler açısından değerlendirilmesi: Gaziantep ili örneği" konusunda çalıştı. 2022 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda doktora başladı. Doktora yeterliğini tamamlamış olup tez aşaması durumuna geçmiştir. Çalışma alanları arasında bitkisel üretim planlaması, tarım işletmelerinin yapısal özellikleri, ekonomik analizler sayılabilir.

Didem DOĞAR | Tokat Gaziosmanpaşa University
dogardidem[at]gmail.com | ORCID: 0000-0003-0330-255X

Born in 1996 in Adıyaman, Didem Doğar completed her primary, secondary, and high school education in Adıyaman. She received her undergraduate degree from the Department of Agricultural Economics at the Faculty of Agriculture, Tokat Gaziosmanpaşa University, in 2018. In 2021, she completed her Master's degree in the same department at the Graduate School of Education at Tokat Gaziosmanpaşa University. Her Master's thesis focused on "Evaluation of the Meat and Milk Board's Contractual Meat Sales from the Perspective of Consumers: The Case of Gaziantep." In 2022, she began her doctoral studies in the Department of Agricultural Management at Tokat Gaziosmanpaşa University. Having completed her doctoral qualifying exams, she is currently in the dissertation phase. Her current research interests include crop production planning, structural characteristics of agricultural enterprises, and economic analyses.